

**Prof. dr. Mihaela Palade,
Facultatea de Teologie „Patriarhul Justinian“,
Universitatea din București**

FRUMUSEȚEA CREAȚIEI OGLINDITĂ ÎN OMILIILE SFÂNTULUI IOAN GURĂ DE AUR

***Abstract:** In a world where the word has lost its edifying, constructive energy, with people who often forget to talk nicely and to live as they speak, we need models; word models and life models. St. John Chrysostom embodies both of them: he speaks brightly and lives his life in light, perceiving the accomplished beauty of Cosmos. In all the elements of creation he distinguishes the Primordial Beauty – God – the Creator; he proposes to Christians to read in creation as in a book and to exclaim, having the word of the psalmist in his heart: “How magnified are thy things Lord, with wisdom all you’ve done” (Ps. 103, 25). The Creation shows omnipotence, wisdom and ineffable beauty of the Creator and invites man to become a contemplator of the things “Hands of God”.*

***Keywords:** creative, beauty, perfection, God – Creator, contemplation.*

Dascălul și învățatul ales spre a fi păstor al sufletelor într-o lume încă fascinată de farmecul oratoriei antice, și-a câștigat renumele de mare predicator, fapt pentru care a mai fost numit și *Hrisoroas*, adică *râu cu valuri de aur*, mai târziu *Hrisostomos*, adică *Gură de Aur*, nume sub care a și rămas în viața Bisericii. A fost un predicator neobosit, polemizând cu ereticii, răspunzând și lămurind probleme de credință și de viață dar, mai ales, un apărător al săracilor și al năpăstuiților, pentru care numai milostenia – trupească dar și sufletească – putea fi o alinare. Această râvnă în slujirea aproapelui sărac l-au transformat într-un adevărat „apostol al săracilor“, cum i s-a mai spus.

Tematica omiliilor sale, a scrisorilor și a altor scrieri ale sale este una extrem de variată, răspunzând problematicii complexe a sufletului omenesc. Niciun aspect al creației divine nu a rămas neluat în

seamă de acest mare predicator, cu atât mai puțin cel al frumuseții și armoniei creației, aspect abordat în cele mai diverse lucrări ale sale, dar în mod deosebit în celebrele *Omilii la Facere* pe care le-a rostit în perioada Postului Mare.

Dumnezeu – „Meșterul” universului

Atunci când însăși făptura vorbește despre Cel care a adus-o la viață, numai un om „netrebnic și fără de minte” ar fi în stare ca, văzând „cerul, marea și pământul, văzând această bună așezare a vremurilor și rânduiala neschimbată a zilei și a nopții, să creadă că acestea s-au făcut singure și să nu se închine Celui care cu atâta înțelepciune a rânduit totul”¹. Căci, „*cele nevăzute ale Lui se văd de la facerea lumii, înțelegându-se din făpturi, adică veșnica Lui putere și dumnezeire, așa ca ei să fie fără cuvânt de apărare; Pentru că, cunoscând pe Dumnezeu, nu L-au slăvit ca pe Dumnezeu, nici nu L-au mulțumit, ci s-au rătăcit în gândurile lor și inima lor cea nesocotită s-a întunecat*” (Rom. 1, 20-21) – este un citat din epistola Sfântului Apostol Pavel asupra căruia Sfântul Ioan revine foarte des în scrierile sale, pentru a preciza faptul că Dumnezeu este adevăratul Creator al lumii și numai lui I se cuvine închinare.

În omilii, Sfântul Ioan Îl numește pe Dumnezeu „Creatorul înțelept”², δημιουργός „Meșterul întregului univers”³, „marele Meșter”⁴ sau „Preaminunatul Meșter”⁵. În acest sens, el precizează două aspecte legate de activitatea Acestuia, unul referitor la faptul că El a creat altfel decât oamenii, altul care Îl arată asemenea lor. În primul rând Dumnezeu a creat într-un mod cu totul deosebit de cel al oamenilor în sensul că nu a avut nevoie de o materie preexistentă „pentru a-și arăta arta Sa”⁶. Precizarea era extrem de importantă într-un univers cultural

1. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia a IX-a către antiohieni*, traducere de pr. prof. dr. Constantin Coman, Ed. Bizantină, București, p. 20.

2. Idem, *Omilii la Facere (I)*, traducere, introducere și note de pr. prof. Dumitru Fecioru, col. „P.S.B.”, nr. 21, E.I.B.M.B.O.R., București, 1987, p. 47.

3. *Ibidem*, p. 41.

4. *Ibidem*, p. 48.

5. *Ibidem*, p. 130.

6. *Ibidem*, p. 48.

puternic impregnat de spiritul grec, în care domina ideea expusă de Platon în *Timaios*, 30b, aceea că *demiourgos*-ul nu este atotputernic, căci el a făcut cosmosul bun atât cât e cu putință.⁷

Pentru a fi cât mai convingător în demonstrarea atotputerniciei Creatorului, Sfântul Ioan precizează că lumea a fost creată ușor, ca într-o joacă: „A făcut cerul acesta frumos, mare, strălucitor, înstelat, dăinuitor, care este de atâta vreme, cu atâta ușurință, așa cum ar face cineva o colibă, jucându-se, Dumnezeu Acesta, pe Care tu Îl iscodești, pe Care-L supui îngrădirii gândurilor tale!”⁸

O altă dovadă a atotputerniciei lui Dumnezeu este adusă de faptul că El a creat lumea numai cu *cuvântul*, dând o poruncă să se facă „așa” și „așa” s-au și făcut toate. Referindu-se la minunea vindecării orbului din naștere, Sfântul Ioan explică de ce Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu a făcut tină, a uns ochii orbului, după care i-a dat poruncă să se ducă la izvorul Siloamului. Întrucât puteau fi unii care să se întrebe pentru care pricină Cel ce a înviat morți și a făcut multe alte minuni ca acestea numai cu porunca, aici mai adaugă și o faptă, face tină și-i plăsmuiește cu ea ochii, el explică faptul că nu este deloc bătător la ochi că a făcut-o, pentru ca, „atunci când auzi că Dumnezeu a luat țărână din pământ și l-a plăsmuit pe om, să cunoști din cele petrecute acum că El este acela Care, dintru început, l-a plăsmuit pe om. Că dacă n-ar fi vrut să arate asta, nici n-ar mai fi avut nevoie să facă tină. Apoi, ca să cunoști că nu ungera cu tină a lucrat împreună cu El la căpătarea vederii orbului, ci-I *era de-ajuns numai porunca* (s.n.) pentru a plăsmui ochii fără materia aceea, Domnul adaugă și spune: «Du-te de te spală în Siloam»⁹, demonstrând astfel puterea Cuvântului.

Mai mult decât acestea, Dumnezeu a procedat cu totul altfel decât obișnuiește omul, adică făcând mai întâi cerul și apoi pământul¹⁰, începând adică întâi cu cele de sus și apoi trecând la cel de jos, aspect

7. Francis Peters, *Termenii filozofiei grecești*, traducere de Dragan Stoianovici, Ed. Humanitas, București, 1993, p. 58-59.

8. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvântări împotriva anomeilor – către iudei, Cuvântul II*, Traducere din limba greacă veche și note de pr. prof. Dumitru Fecioru, E.I.B.M.B.O.R., București, 2007, p. 30-31.

9. *Ibidem*, Cuv. X, p. 159.

10. Idem, *Omilii la Facere (I)*, p. 42.

subliniat de Prorocul Isaia care zice: „Cel ce a pus cerul ca o boltă și l-a întins ca un cort peste pământ”.¹¹ Iar mirarea este cu atât mai mare cu cât pământul acesta greu stă pe ape, după cum mărturisește psalmistul, fapt care constituie o mărturie în plus cu privire la atotputernicia lui Dumnezeu, aspect pe care marele predicator se simte dator să-l accentueze în mod deosebit: „Toți suntem de acord că este un lucru firesc ca apa să stea deasupra pământului, și nu pământul deasupra apei. Aceasta deoarece pământul este dens, solid, fără întrerupere și rezistent și poate să țină ușor apa, în timp ce apa, deoarece este fluidă, moale, mișcătoare și cedează la orice cade în ea, nu poate să țină niciun corp deasupra, oricât de ușor ar fi acesta. De aceea, de multe ori, când o pietricică cade în apă, aceasta cedează și o lasă să ajungă până la fund. Când vezi însă nu o pietricică, ci pământul întreg că stă pe ape și nu se scufundă, minunează-te de puterea aceea care face astfel de lucruri minunate mai presus de fire. Și de unde se vede aceasta, că pământul este purtat deasupra apelor? Profetul arată aceasta, spunând: *«Acesta pe mări l-a întemeiat și pe râuri l-a așezat»* (Psalm 23, 2). Și iarăși: *«Celui ce a întărit pământul pe ape»* (Psalm 135, 6). Ce spui de aceasta? Apa nu poate să țină la suprafață o pietricică și ține un pământ atât de mare, și munții, și dealurile, și cetățile, și plantele, și oamenii, și animalele necuvântătoare și nu se scufundă?”¹². Un ar-

11. Idem, *Cuvântări împotriva anomeilor*, Cuv. II, p. 30-31; „Nu știți voi, oare, n-ați auzit, nu vi s-a spus oare de la început, n-ați înțeles voi ce vă învață întemeierea lumii? El stă în scaun deasupra cercului pământului; pe locuitori îi vede ca pe lăcuste; El întinde cerul ca un văl ușor și îl desface ca un cort de locuit” (Isaia 40, 21-22).

12. Idem, *Omilia a IX-a către antiohieni*, p. 20-21; textul este mai lung, sfântul insistând, așa cum făcea de obicei, asupra oricărei idei ce i se părea că nu a fost suficient explicată: „Ce spun «nu se scufundă»! Cum este posibil ca, deși în partea de jos este în contact permanent cu apa, să nu se dizolve de atâta timp și să devină noroi? Dacă lemnele rămân un timp anume în apă, se strică și se dizolvă. Dar de ce amintesc lemnele? Ce este mai tare decât fierul? Și totuși, și acesta, de multe ori, dacă stă în apă mult timp, se înmoaie. Și este firesc, deoarece și el provine din pământ. De aceea, mulți dintre robii care evadează, deoarece fug cu lanțurile la mâini și la picioare, căutând un râu cu apă, își bagă picioarele cu legăturile de fier în apă și în felul acesta le fac mai moi și le pot sparge mai ușor, lovindu-le mai apoi cu piatra. Așadar, fierul devine mai moale și lemnele se strică și pietrele se distrug de firea apelor, dar volumul atât de mare al pământului, de atâta timp stând pe ape, nici nu s-a scufundat, nici nu s-a dizolvat și nici nu s-a distrus”, p. 21-22.

gument cu adevărat „greu“, menit să taie orice încercare de iscodire de prisos.

Dar, pe de altă parte, Dumnezeu a procedat asemenea meșterilor sau făuritorilor de orice fel, căci, „după cum oamenii, după ce fac un lucru oarecare cu multă luare aminte, când ajung la capătul muncii lor și pun la probă lucrul făcut, laudă ceea ce au săvârșit“¹³, tot așa și dumnezeiasca Scriptură, pogorându-se la slăbiciunea înțelegerii noastre, a spus acestea. Prin aceste cuvinte, Sfântul Ioan dorește să atragă atenția asupra faptului că, la sfârșitul fiecărei etape de lucru, Dumnezeu și-a evaluat munca, constatând că rezultatul ei este frumos. Astfel, apare cât se poate de evident pentru toți faptul că „era nevoie de un Creator înțelept, Care să îndepărteze această urâțenie, (adică adâncul de ape acoperit de întuneric) și să înfrumusezeze totul“¹⁴, fapt săvârșit de Dumnezeu Care, nu numai că a creat lumea frumoasă, în totalitate, dar a și întărit prin cuvinte acest fapt.

Dumnezeu – „primul Critic de artă“ din istoria lumii

„Și a zis Dumnezeu: Să fie lumină! Și a fost lumină. Și a văzut Dumnezeu că este bună lumina...” (Fac. 1, 3-4).

În traduceri actuale acesta este atributul ales pentru a defini constatarea Creatorului referitoare la creația Sa. Dar, în traduceri omiliilor la *Hexaemeron* ale Sfântului Vasile cel Mare, pr. D. Fecioru a înlocuit „bună“ cu „frumoasă“, motivându-și gestul astfel: „în traducerea acestui verset, ca și în traducerea versetelor 8, 10, 12, 18, 21 și 25 din acest capitol al Facerii, Sfântul Vasile mă silește să părăsesc traducerea înaintașilor noștri, începând cu traducătorii *Bibliei* de la București din 1688 și până la ultima ediție a *Bibliei*, București, 1982 și să înlocuiesc: *bună, bine și bune* cu *frumoasă, frumos și frumoase*. Aș fi dorit să păstrez lectura tradițională, dar nu mă lasă comentariile la aceste versete ale marelui Vasile. Poate că viitorii revizuitori ai *Bibliei*, dacă vor citi comentariile sfinților părinți la textul scripturistic, atunci când vor face revizuirea vechii traduceri a *Bibliei*, îmi vor da dreptate;

13. Idem, *Omiliile la Facere (I)*, p. 50.

14. *Ibidem*, p. 47.

vor accepta inovația și mă vor urma.¹⁵ O trimitere la această notă de subsol apare și în *Omiliile* Sfântului Ioan Gură de Aur: „Cu privire la această traducere: «că lumina este frumoasă», depărtată de traducerea veche a *Bibliilor* românești, să se vadă ce am spus în nota 18 de la Omilia a II-a la *Hexaemeron* a Sfântului Vasile cel Mare”.¹⁶ Într-adevăr, prin înlocuirea lui „frumos” cu „bun” s-a denaturat sensul aprecierilor făcute de Dumnezeu la adresa creației Sale.

La sfârșitul fiecărei zile a creației, Dumnezeu a văzut că cele făcute sunt frumoase, Sfânta Scriptură a menționat acest aspect, iar Sfântul Ioan a insistat asupra lui de fiecare dată: „Și a văzut Dumnezeu că lumina este frumoasă”. După ce a „a numit adunările apelor mări” a adăugat iarăși „Și a văzut Dumnezeu că este frumos” (Fac. 1,10), apoi a dezvăluit „treptat-treptat frumusețea și podoaba pământului”¹⁷ pentru ca, în final, „strângând toate creaturile în cuvântul acesta «toate», Dumnezeu a lăudat pe toate cele create de El! Nu s-a mulțumit numai cu cuvântul «toate», ci a adăugat: «câte a făcut»; și nu s-a oprit aici, ci a mai spus: «și iată erau bune (frumoase)», și «bune (frumoase) foarte».¹⁸ Iar citatele ar putea continua.

În mintea celor care îl ascultau se putea naște firesc o întrebare: „nu știa oare Dumnezeu că lumina este frumoasă înainte de a o face? Trebuia să vadă Creatorul frumusețea ei, după ce lumina fusese adusă la ființă?”¹⁹, întrebare cu atât mai presantă cu cât este evident că Cel care a creat cerul cunoștea, înainte de a-l crea, „frumusețea creaturii Sale”²⁰. Așa că Sfântul Ioan, pentru a contracara orice tulburare pricinuită de o asemenea nedumerire, menționează auditorilor săi câteva dintre motivele pentru care Dumnezeu atrage atenția asupra frumuseții creației Sale.

Constatările Acestuia referitoare la frumusețea luminii sunt socotite a fi un pogorământ făcut slăbiciunilor noastre, căci El știa că lu-

15. Pr. D. Fecioru, Sfântul Vasile cel Mare, *Omilii la Hexaemeron*, col. „P.S.B.”, nr. 17, E.I.B.M.B.O.R., București, 1986, p. 93-94, nota 18.

16. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere (I)*, p. 49, nota 12.

17. *Ibidem*, p. 71.

18. *Ibidem*, p. 122.

19. *Ibidem*, p. 50.

20. *Ibidem*, p. 62.

mina este frumoasă cu mult înainte de a o face, nu era nevoie să o facă ca să vadă cum este ea. Dar Dumnezeu Își laudă de fiecare dată creația divină, știind că firea omenească este prea slabă și nu poate lauda după vrednicie cele făurite, „de aceea dumnezeiasca Scriptură, luându-o înainte, ne arată lauda dată de Însuși Creatorul fapturilor Sale”²¹, întrucât noi nu am fi în stare să lăudăm cum se cuvine creația. Într-adevăr, atunci „când auzi că Însuși Creatorului I-au apărut frumoase fapăturile, mirarea îți va fi și mai mare și nici nu vei putea găsi un cuvânt mai mare de laudă și de admirație ca acesta...”²²

Ar fi fost suficient ca, după ce le-a creat pe toate, Dumnezeu să constate că sunt frumoase dar El, „cunoscând covârșitoarea slăbiciune a gândurilor noastre, spune aceste cuvinte în fiecare zi a creației, ca să ne învețe că toate au fost aduse la ființă cu o deosebită înțelepciune și cu o nespusă dragoste de oameni”²³. Așadar, Dumnezeu este un pedagog cu noi, cei pentru care a pregătit lumea aceasta atât de frumoasă, învățându-ne faptul că lumea întregă este o dovadă a înțelepciunii și a dragostei Sale.

Pe de altă parte, unii mai slabi în credință, încă nedeplin încredințați de cele spuse mai sus, s-ar putea întreba de ce între cele create „sunt și plante neroditoare sau otrăvitoare, animale sălbatice, așadar și creaturi nefolositoare nouă”. Or lauda adusă de Dumnezeu creației Sale subliniază tocmai faptul că „toate cele din lume au fost aduse la ființă prin cuvântul și prin iubirea Sa de oameni și că nu-i nimic făcut la întâmplare și fără de rost; și chiar dacă noi, din pricina neputinței gândurilor noastre, nu cunoaștem trebuința celor făcute, să fim încredințați că El le-a adus la ființă pe toate *potrivit înțelepciunii Lui și potrivit marii Sale iubiri de oameni* (s.n.)”²⁴ și să nu mai iscodim întrebându-ne de ce s-au făcut ba unele, ba altele, ce ni se par nouă a fi inutile.

Căci nu doar *o parte* din cele create au fost frumoase, ci *toate*. Sfânta Scriptură mărturisește faptul că Dumnezeu spusese „la fiecare din cele create de El: «Și a văzut Dumnezeu că sunt frumoase», acum când

21. *Ibidem*, p. 72.

22. *Ibidem*.

23. *Ibidem*, p. 85.

24. *Ibidem*, p. 123.

le-a terminat pe toate și au luat sfârșit și cele din ziua a șasea, când a fost adus la ființă și cel care avea să se desfășoare de toate creaturile, a spus: «Și a văzut Dumnezeu toate câte a făcut și iată erau bune foarte».²⁵

Or, dacă Creatorul lor le-a lăudat, „cine mai poate îndrăzni, chiar de ar fi complet nebun, să deschidă gura și să grăiască împotriva celor spuse de Dumnezeu?”²⁶. El a prevenit astfel orice încercare a unora de a-L învinui în vreun fel, și-a evaluat munca și opera, constatând că sunt „frumoase”, astfel că nimeni nu mai poate avea vreun cuvânt de împotrivire, căci dacă Stăpânul hotărăște că toate sunt frumoase, atunci nimeni nu poate să îndrăznească să întrebe pentru ce s-au făcut²⁷.

Și „ce poate fi mai frumos decât ceea ce a fost lăudat de Creator? Dacă noi, la vederea unui lucru desăvârșit, făcut de un om, îi admirăm forma, așezarea, frumusețea, analogia, ritmul și toate celelalte însușiri, *cine poate lăuda după vrednicie un lucru creat de Dumnezeu și mai ales când Însuși Stăpânul l-a lăudat?* (s.n.)”²⁸. Iar faptul că Dumnezeu a constatat de fiecare dată că cele create sunt frumoase, constituie un puternic argument în favoarea admirării frumuseții întregii lumi.

Frumusețea întregii creații

Îndeosebi în *Omiliile la Cartea Facerii*, Sfântul Ioan Gură de Aur insistă asupra frumuseții creației: a luminii, a cerului și a pământului deopotrivă. După ce le spusese ascultătorilor săi că era nevoie de un Creator înțelept, acum el le luminează mințile, dezvăluind cele întâmplate. Întrucât „urâtenia se întindea peste tot, Dumnezeu, marele Meșter, a poruncit și a împrăștiat urâtenia; a adus la ființă frumusețea aceasta nespuse a luminii văzute, a izgonit întunericul și a luminat totul” după cum spune Scriptura „și s-a făcut lumină”²⁹, lumină ce a fost lăudată de Însuși Creatorul ei.

25. *Ibidem*, p. 122.

26. *Ibidem*.

27. *Ibidem*, p. 92.

28. *Ibidem*, p. 61.

29. *Ibidem*, p. 48.

Sfântul le-a predicat creștinilor despre „nemeșteșugita frumusețe a cerului”³⁰, sau despre faptul că el a fost împodobit de către Dumnezeu, prin înfrumusețarea cu stele, prin „felurimea stelelor”³¹ și prin aducerea „a ființă a celor doi mari luminători”³². Căci fericitul Moise, după ce ne-a învățat că Făcătorul universului a „împodobit urâtenia pământului cu ierburi, cu fel de fel de flori și cu plante; astăzi, vorbește de podoaba cerului. După cum pământul s-a împodobit cu cele ce-au ieșit din el, tot așa și cerul acesta văzut a fost făcut de Dumnezeu mai strălucitor și mai frumos, împodobindu-l cu fel de fel de stele și cu crearea celor doi mari luminători, soarele și luna”³³. Frumusețea cerului avea să fie lăudată de-a lungul timpului, fascinând deopotrivă prin buna orânduială a stelelor³⁴.

Dar nici pământul nu a fost lăsat mai prejos, el care, mai înainte fusese „fără de formă și netocmit, a primit atâta frumusețe, că aproape-aproape să se ia la întrecere cu cerul”³⁵, fiind împodobit cu roade bogate: „uită-mi-te acum, în cele ce urmează, la înțelepciunea nespusă a meșterului Dumnezeu! După ce ne-a arătat pământul, îi dăruiește, prin poruncă, frumusețea cuvenită lui, împodobindu-i fața cu felurimea semințelor”³⁶. Atât de împodobit a fost pământul cu „fel de fel de flori, încât chiar Creatorul l-a lăudat”³⁷.

Sfântul Ioan accentuează un aspect legat de crearea cerului și a pământului, acela privitor la crearea unor lucruri și ulterior, la împodobirea lor³⁸. O dată cu sfârșitul zilei a șasea, Dumnezeu a adăugat: „Și s-au

30. *Ibidem*, p. 61.

31. *Ibidem*, p. 73.

32. *Ibidem*, p. 85.

33. *Ibidem*, p. 81.

34. A rămas celebră fraza marelui filozof Immanuel Kant, din *Critica rațiunii practice*: „Două lucruri umplu sufletul de o admirație și o venerație mereu crescândă și nouă, în măsura în care reflecția și le întipărește și se atașează de ele: *cerul înstelat deasupra mea* (s.n.) și legea morală din mine”.

35. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere (I)*, p. 73.

36. *Ibidem*, p. 72.

37. *Ibidem*, p. 73.

38. După cum remarca Fericitul Augustin, cele șase zile se împart în două grupe de câte trei – *opus distinctionis* și *opus orantionis*. Ziua a patra împodobește ceea ce s-a creat în prima zi, ziua a cincina cele create în ziua a doua iar ce-a de-a șasea pe cele create în a treia zi. La rândul ei, fiecare zi are 4 elemente distincte:

sfârșit cerul și pământul și toată podoaba lor“ (Fac. 2,1), prin podoabă înțelegându-se toate cele de pe pământ și din cer. Adică „podoabă a pământului sunt toate cele date din el: ieșirea ierburilor, belșugul roadelor, fructele pomilor și toate celelalte cu care Creatorul a împodobit pământul; iar podoabă a cerului sunt: soarele, luna, felurimea stelelor și toate cele create între cer și pământ”³⁹.

Dar marele predicator nu se mulțumește doar cu menționarea frumuseții cerului și a pământului ci accentuează faptul că cele create se pun în evidență reciproc. Astfel Dumnezeu a creat cei doi luminători prin care a făcut „mai strălucitoare frumusețea cerului”⁴⁰, în timp ce soarele face mai strălucitoare fiecare zi, arătând în fiecare zi „proaspătă frumusețea sa”⁴¹.

Dar el nu se mulțumește numai cu explicarea celor petrecute atunci, demult, în acele timpuri despre care numai Dumnezeu și îngerii pot da mărturie. El comentează frumusețea creației care s-a păstrat de-a lungul atâtor mii de ani: „Iar ceea ce este de mirare și spre minunarea tuturor este faptul că în atâta scurgere de vreme, cerul și-a păstrat în floare frumusețea lui și cu cât trece vremea cu atât se continuă și frumusețea lui”⁴². Sau, într-altă omilie: „De câtă vreme este el? Este de mai mult de cinci mii de ani, dar mulțimea anilor n-a adus peste el bătrânețe! Ci, după cum un trup tânăr și plin de viață este înfloritor și în putere în floarea vârstei, tot astfel și cerul și-a păstrat frumusețea pe care a căpătat-o de la început și n-a ajuns deloc mai neputincios cu vremea”⁴³.

1. Cuvântul lui Dumnezeu **zice**;
2. contemplarea și evaluarea; Dumnezeu **vede** că este bine și frumos.
3. separarea, diferențierea și specificarea, adică Dumnezeu **desparte**;
4. numirea; Dumnezeu **dă nume** fiecărui lucru creat, fixându-le identitatea și autonomia.

39. *Ibidem*, p. 123-12; și în *Omiliile la Hexaemeron* Sfântul Vasile cel Mare are aceeași viziune cu privire la cele create și la podoaba lor: „Pământul și-a primit podoaba lui de la cele ce au răsărit în el; cerului i-a dat podoabă florile stelelor și a fost împodobit și cu perechea celor doi luminători care, ca niște ochi gemeni, se uită spre pământ. Rămăsese să dea și apelor podoaba lor”, p. 147.

40. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere (I)*, p. 90.

41. *Ibidem*, p. 81.

42. *Ibidem*, p. 61.

43. *Idem*, *Cuvântări împotriva anomeilor*, *Cuv. II*, p. 30.

Sau, în altă cuvântare: „Nu vezi cerul acesta cum e de frumos, cum e de mare, cum se încununează cu fel de fel de mănunchiuri de stele?”⁴⁴, atrăgând, astfel, atenția asupra acestei minuni a creației, demnă de toată admirația și dorind ca ea să nu rămână mai puțin laudată.

Mai mult, el aduce în discuție o problemă generată de căderea propărinților noștri în păcat, fapt care a dat posibilitate răului să intre în lume. Răul și/sau urâtul nu au o existență în sine, nefiind o creație a lui Dumnezeu, ci sunt o absență a binelui și/sau frumosului. Dar acest fapt nu a alterat iremediabil frumusețea creației, deși „toată lumea recunoaște, după cum am spus, că diavolul e rău. Dar ce putem spune despre creația aceasta frumoasă și minunată? Oare și creația e rea? Cine-i atât de nebun, atât de nesimțit, atât de smintit ca să hulească creația? Cum e, dar, creația? Creația nu e rea, ci frumoasă; o dovadă a înțelepciunii, a puterii și a bunătății lui Dumnezeu”⁴⁵. Numai cei care s-au lăsat înșelați de diavol pot avea o vedere strâmbă și deformată asupra acesteia.

Omul, cununa creației

Crearea omului a fost un act special, căci numai ei i-a premers un sfat divin: „Și a zis Dumnezeu: «Să facem om după chipul și după asemănarea Noastră, ca să stăpânească peștii mării, păsările cerului, animalele domestice, toate vietățile ce se târăsc pe pământ și tot pământul!» Și a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; a făcut bărbat și femeie” (Fac. 1, 26-27). Cu cine S-a sfătuit Dumnezeu, cine este cel căruia i-a spus „să facem pe om”? Referindu-se la profeția lui Isaia, Sfântul Ioan Gură de Aur crede că este *Îngerul de mare sfat*: „Căci Prunc s-a născut nouă, un Fiu s-a dat nouă, a Cărui stăpânire e pe umărul Lui și se cheamă numele Lui: *Înger de mare sfat, Sfetnic minunat, Dumnezeu tare, biruitor, Domn al păcii, Părinte al veacului ce va să fie*” (Isaia 9, 6)⁴⁶.

44. *Ibidem*, p. 30.

45. *Idem*, *Despre mărginita putere a diavolului, Despre căință, despre necazuri și biruirea tristeții, Omilia II*, traducere din limba greacă veche și note de pr. prof. Dumitru Fecioru, E.I.B.M.B.O.R., București, 2005, p. 32.

46. *Idem*, *Omilii la Facere (I)*, p. 101.

Totodată, dacă cerul și pământul cu toate ale lor au fost create numai cu cuvântul lui Dumnezeu (Și a zis Dumnezeu...), omul a fost creat altfel: „Atunci, luând Domnul Dumnezeu țărână din pământ, a făcut pe om și a suflat în fața lui suflare de viață și s-a făcut omul ființă vie” (Fac. 2, 7). Astfel, prin cuvintele „să-l facem pe om” a fost arătată, chiar înainte de crearea sa, măreția dregătoriei ce avea să fie încredințată omului⁴⁷, iar prin suflarea de viață omul a fost diferențiat față de materia din care fusese luat. Așa viață minunată, lipsită de nevoi și necazuri nu s-a mai văzut. Ca un „înger trăia omul pe pământ; era îmbrăcat cu trup, dar nu era supus nevoilor trupesti. Ca un împărat, împodobit cu purpură și diademă, îmbrăcat în porfiră, așa se desfăta omul în rai, având cu înlesnire totul din belșug⁴⁸ și urmând a se bucura de toate frumusețile.

Ceea ce uimește mai mult este faptul că omul, cel cu cinste încununat – „Micșoratu-l-ai pe dânsul cu puțin față de îngeri, cu mărire și cu cinste l-ai încununat pe el” (Ps. 8, 5) – nu se deosebește total de materia pe care urma să o stăpânească, căci fusese făcut din țărână. Sfântul Ioan insistă asupra acestui paradox, scoțând în evidență faptul că nu din pământ, ci din țărână a fost creat omul: „Ai văzut că a întemeiat pământul pe ape, lucrul pe care nu-l poate primi mintea omenească fără de credință; ai văzut la fel că face, când vrea, ca toate stihiiile lumii să lucreze contrar propriilor lor energii. Același lucru ni-l arată dumnezeiasca Scriptură și acum la facerea omului: «A făcut, spune Scriptura, Dumnezeu pe om, luând țărână din pământ». – Ce spui? A făcut pe om luând țărână din pământ? – Da, ne spune dumnezeiasca Scriptură. Și n-a spus simplu «pământ», ci și «țărână», ca și cum ar spune partea cea mai proastă și mai de puțin preț din pământ... Iar dacă ai vrea să cercetezi pe toate cu slăbiciunea gândurilor tale, e firesc să-ți treacă prin minte și aceea că din pământ nu se poate face niciodată trup omnesc, ci doar oale și ulcele, trup ca acesta niciodată!⁴⁹ Astfel, sfântul accentuează faptul că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință, dar și faptul că permanenta cugetare la această parte componentă a trupului omului ar trebui să-l îndemne pe acesta mereu către smerenie.

47. *Ibidem*, p. 119.

48. *Ibidem*, p. 153.

49. *Ibidem*, p. 143-144.

La această componentă din țărână a omului face referire și Sfântul Apostol Pavel, „marele Pavel“, cel atât de des citat de Sfântul Ioan: „Atât de mare e deosebirea dintre om și Dumnezeu cât este între lut și olar. Dar, mai bine spus, nu numai atâtă este deosebirea, ci cu mult mai mult. Într-adevăr, și lutul și olarul au aceeași ființă, după cum se spune și în Iov: «Las pe cei ce locuiesc în case de lut, din care și noi suntem». Iar dacă omul pare mai bun și mai frumos decât lutul, deosebirea dintre om și lut n-a făcut-o schimbarea firii, ci înțelepciunea Meșterului, pentru că nu te deosebești întru nimic de lut. Dacă nu crezi, să te încredințeze sicriile și mormintele!”⁵⁰

Dintru început rangul creației omului a fost cât se poate de înalt, căci ce era el înainte de suflarea Stăpânului, decât un „simplu corp neînsuflețit, nelucrător și la nimic folositor. Ceea ce i-a dat totul și l-a ridicat la o atât de mare cinste a fost suflarea aceea a lui Dumnezeu”⁵¹. Aceasta l-a transformat complet pe om, transformându-l într-o faptură minunată. Iar pentru a fi cât mai convingător și expresiv, marele orator creștin a apelat la o comparație des uzitată, aceea dintre strălucirea omului din timpul vieții și starea sa de după moarte: „Gândește-mi-te la trupul din care a ieșit sufletul! Cât e de urât și de neplăcut! Dar pentru ce spun eu cât e de urât și de neplăcut? Gândește-mi-te cât de dezgustător, plin de miros urât și lipsit de orice frumusețe cel care mai înainte, când avea în el sufletul, care-l conducea, era frumos, plăcut, plin de grație, plin de pricepere și destoinic spre lucrarea faptelor bune”⁵².

Iar această alăturare a creat-o Dumnezeu preventiv, pentru a împiedica și pe această cale firea omenească ca să se înalțe, dacă s-ar gândi numai la faptul că a fost creată altfel decât restul lumii. În toate acestea ea trebuie să păstreze echilibrul, nici mândrindu-se, dar nici disprețuind firea. De pildă, încercând să-i abată pe unii creștini de la poftirea frumuseții femeii, sfântul le pune în față aparenta frumusețe fizică sub care nu zac decât oase, lut și cenușă, dar imediat revine asupra cuvintelor rostite: „Și zic acestea nu prihănind firea. Să nu fie! Nici

50. Idem, *Cuvântări împotriva anomeilor*, Cuv. II, p. 34.

51. Idem, *Omilii la Facere (I)*, p. 145.

52. *Ibidem*.

ocărând-o și defăimând-o, ci pregătind doctorii celor bolnavi. Și pentru aceasta a făcut-o Dumnezeu în acest fel, ca să-Și arate și puterea Sa și purtarea Sa de grijă față de noi, căci cu prostimea firii ne îndeamnă la smerenie și ne potolește orice poftă⁵³.

Pe de altă parte, nu doar pentru a îndemna la smerenie l-a făcut pe om din țărână, ci și pentru a-Și arăta înțelepciunea Sa, „făcând din lut atâta frumusețe. De aceea atunci când micșoram firea, descoperim meșteșugul Ziditorului. Și precum mai mult ne minunăm de sculptorul de statui atunci când face una frumoasă din aur, decât atunci când va face din lut chipul desăvârșit și bine întocmit, așa și de Dumnezeu ne minunăm și-L slăvim că în cenușă și în lut, adică în trupurile noastre, a pus frumusețe negrăită și înțelepciune nespūsă. Și nu numai în trupurile noastre a făcut aceasta, ci în toată zidirea⁵⁴. Astfel, Meșterul Dumnezeu a realizat ceea ce niciun sculptor nu poate face, a transformat practic lutul în aur, nu modificându-i natura lutului, care tot țărână a rămas, ci ridicându-o la frumusețea și strălucirea aurului.

În tălmăcirea referatului creației Sfântul Ioan a mai scos în evidență un aspect, cel referitor la locul în care omul a fost creat. Încă dintru început acestuia i-a fost acordată o cinste deosebită, prin aceea că „l-a creat în afara raiului, dar îndată l-a băgat în rai⁵⁵. Iar în altă omilie spune că, după ce Dumnezeu l-a făcut pe om, l-a pus într-o cinste atât de mare în sensul că „i-a dat cel mai frumos loc al pământului, raiul, ca unui împărat – palatul împărătesc⁵⁶. Dar cinstirea se mai vede și prin aceea că, vrând Dumnezeu ca să-l pună pe om stăpân peste toate cele zidite de pe pământ, „ca împărat și stăpânitor, i-a zidit mai întâi această locuință frumoasă, lumea; și numai după ce a fost gata totul l-a adus pe om, ca să o stăpânească⁵⁷, adică să-și exercite menirea de împărat.

Iar dacă omul este cununa creației, partea ei cea mai prețioasă și el are, la rându-i, o parte mai de preț decât toate celelalte, anume văzul. Ochii sunt socotiți a fi cei mai importanți: „*Cel mai frumos* (s.n.) și cel

53. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Din ospățul Stăpânului*, introducere, traducere, note și comentarii de Irineu Slătineanu, Editura Adonai, 1995, p. 93-94.

54. *Ibidem*.

55. Idem, *Omilii la Facere (I)*, p. 152.

56. Idem, *Despre căință, despre necazuri și biruirea tristeții*, p. 117.

57. Idem, *Omilii la Facere (I)*, p. 100.

mai de trebuință mădular dintre măduarele noastre; căci alt mădular mai de preț nu avem⁵⁸.

În toate omiliile Sfântului Ioan Gură de Aur găsim ample referiri la marea dragoste a Creatorului față de făptura Sa și la faptul că omul nu ar putea cuprinde prin grai toate binefacerile, fie ele un potop de vorbe cât se poate de meșteșugite: „Iar dacă ai încerca să vorbești despre toate „bunurile și frumusețile date de Dumnezeu omului, ar trebui să povestești nespus de mult, fără însă a ajunge vreodată să le spui pe toate⁵⁹. Căci cine ar putea enumera toate binefacerile lui Dumnezeu Care „ne-a adus din neființă la ființă, ne-a dat suflet, cum nu are nimeni pe pământ, a sădit raiul, a întins cerul, a întărit pământul, a aprins luminători strălucitori, a împodobit pământul cu lacuri, cu izvoare, cu râuri, cu flori și cu pomi, a presărat cerul cu puzderie de stele...“⁶⁰.

Dar marele predicator găsește, totuși, un mijloc prin care noi să Îi putem mulțumi lui Dumnezeu: dacă „cerurile spun slava lui Dumnezeu numai prin intermediul vederii lor“ atunci și noi suntem datori să spunem „slava lui Dumnezeu, nu numai prin cuvintele noastre, ci și prin tăcere și să-i surprindem pe toți prin strălucirea vieții noastre. *«Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, așa încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri»* (Matei 5, 16). Deoarece atunci când cel necredincios te va vedea pe tine care ești credincios că ești smerit, înțelept, frumos îmbrăcat, se va minuna și va spune: Cu adevărat mare este Dumnezeul creștinilor! Ce a făcut din oameni, cum i-a transformat, cum a făcut din oameni îngeri! Căci dacă cineva îi blestemă, ei nu răspund la fel; dacă îi lovește cineva, nu se mânie; dacă îi nedreptățește cineva, se roagă pentru acela care i-a nedreptățit; dușmani nu au, nu cunosc ce este ținerea de minte a răului, ignoră vorbăria, nu au învățat să mintă, nu concep să-și încalce jurământul și cu atât mai mult să depună jurământ, ci ar prefera să li se taie limba decât să scoată un jurământ din gura lor⁶¹. Prin aceasta creștinii pot arăta că, deși au fost luați și modelați din

58. Idem, *Cuvântări împotriva anomeilor*, Cuv. X, p. 160.

59. Idem, *Despre căință, despre necazuri și biruirea tristeții*, p. 103-104.

60. *Ibidem*, p. 102.

61. Idem, *Omilia a IX-a către antiohieni*, p. 28.

aceeași țărână ca și ceilalți, necreștini, se deosebesc de aceștia prin frumusețea sufletului“.

Pentru toate aceste binefaceri omul Îi este dator Creatorului său, fără a putea plăti vreodată măcar o infimă parte din această datorie, căci „chiar dacă am muri de nenumărate ori pentru Dumnezeu, chiar dacă am săvârși toată virtutea, totuși aceste fapte ale noastre nu sunt nici pe departe la înălțimea cinstirilor cu care ne-a cinstit pe noi Dumnezeu“⁶². Iar unul din aspectele ce îngreunează îndeplinirea acestei sarcini este acela referitor la faptul că „Dumnezeu nu are nevoie de nimic de la noi, ci Își este de ajuns Sieși“⁶³, așadar și laudele și mulțumirile ce I le aducem tot spre folosul nostru sunt.

Așadar calea prin care omul Îi poate mulțumi lui Dumnezeu este aceea de a-L urma întru toate, aducându-i ca jertfă o viață curată, fapt care poate fi socotit un adevărat imn de slavă adus Creatorului, un răspuns la cinstea dată omului: „Acest lucru consider că este necesar să vă mai spun: așa cum ne-a slăvit Dumnezeu pe noi prin aceasta minunată creație, tot așa și noi să-L slăvim printr-o viață curată“⁶⁴.

Creația

– treaptă a scării de slăvire a Creatorului

La o privire superficială s-ar putea crede că toate au fost lăsate spre desfătarea omului, care a fost creat în mod deosebit față de restul lumii și a fost așezat ca într-un palat împărătesc. Nu este deloc greu de ghicit de ce Scriptura spune că Dumnezeu, la sfârșitul fiecărei zile a creației, a lăudat tot ceea ce a creat. A făcut aceasta pentru ca, mai târziu, omenirea, „instruită de aceste cuvinte, să se urce cu mintea de la creaturi la Creator (s.n). Dacă faptele lui Dumnezeu sunt de așa fel încât depășesc firea omenească și nimeni nu le poate lăuda după vrednicie, ce mai poți spune de Creatorul lor?“⁶⁵.

În omiliile sale, după ce insistă îndelung asupra minunii creației, sfântul adaugă încă ceva la acestea: „Nu numai *mărimea și frumusețea*,

62. Idem, *Despre căință, despre necazuri și biruirea tristeții*, p. 102.

63. *Ibidem*.

64. Idem, *Omilia a IX-a către antiohieni*, p. 28.

65. Idem, *Omilia la Facere (I)*, p. 73-74.

ci și *modul* (s.n.) însuși în care a fost făcută lumea arată pe Dumnezeu, ca Cel care le ține pe toate⁶⁶. Astfel, creația nu e dăruită omului doar spre desfătare, ci este o cale de înălțare către Cel ce a făcut-o și apoi i-a dăruit-o acestuia.

Astfel, ea devine o modalitate de laudă adusă Celui care a scos-o din neființă și ar fi o adevărată nebunie ca omul să se plece în fața frumuseții creaturilor, să se oprească la ele și să nu-și ridice privirea minții la Cel ce le-a adus la ființă. Privind cerul, nu poți să nu te minunezi de „frumusețea lui, de felurimea stelelor, de covârșitoarea lui strălucire! Dar nu te opri aici, ci du-te cu mintea la Creatorul lor!”⁶⁷, căci frumusețea și strălucirea creației nu este decât un palid reflex al Celui care a făcut-o.

Cu alte cuvinte, laudele aduse creației vor a spune că Dumnezeu a așezat-o pe aceasta la mijloc în fața ochilor tuturor, pentru ca din lucrările Lui să-L înțelegem pe Creator, „lucru despre care și altcineva spunea: *«Iar dacă se minunează de putere și de lucrare, să înțeleagă din acestea cu cât este mai puternic Cel care le-a făcut»* (Înțelep. Sol. 13, 4). Din măreția și frumusețea fapturilor se vede măsura făcătorului lor. Ai văzut măreția? Admiră puterea făcătorului. Ai văzut frumusețea? Minunează-te de înțelepciunea meșterului. Pe care și prorocul văzându-o a zis: *«Cerurile spun slava lui Dumnezeu»* (Ps. 18, 1)⁶⁸.

Atât de importantă este înțelegerea adevăratului sens al săvârșirii atâtor lucruri minunate sub soare, încât Sfântul Ioan simte nevoie să accentueze în multe omilii menirea creației de a fi o cale de cunoaștere a adevăratului Creator: „Ascultă cum se minunează de ea profetul: *«Cât sunt de mărite lucrurile Tale, Doamne, spune el, toate cu înțelepciune Le-ai făcut»* (Ps. 103, 25). N-a vorbit de fiecare pe rând, ci s-a plecat înaintea nepătrunsei înțelepciuni a lui Dumnezeu. Ascultă pe un altul care spune că Dumnezeu a făcut creația tot atât de folositoare pe cât a făcut-o de frumoasă și de măreață: *«Din măreția și frumusețea fapturilor se vede Făcătorul»* (Înțel. Sol. 13, 5). Ascultă-l și pe Pavel, care spune: *«Cele nevăzute ale Lui se văd de la zidirea lumii, înțelegându-se*

66. Idem, *Omilia a IX-a către antiohieni*, p. 20.

67. Idem, *Omilii la Facere (I)*, p. 85-86.

68. Idem, *Omilia a IX-a către antiohieni*, p. 14-15.

din făpturi» (Rom. 1, 20). Fiecare dintre aceștia ne-a arătat prin spusele sale că zidirea lui Dumnezeu, creația, ne conduce spre cunoașterea lui Dumnezeu. Ea ne face să-L cunoaștem pe Stăpân⁶⁹, atunci când o dorim cu tot sufletul.

Astfel, dacă din punctul de vedere al Creatorului, creația este un mod de manifestare a nemărginitei Sale iubiri, din punctul de vedere al omului, ea este un mod de cunoaștere a Celui care l-a creat, de slăvire a Sa și de manifestare a recunoștinței firești. Căci faptul că toate au fost făcute și sunt ținute de o pronie anume sunt evidente chiar și pentru cei orbi și de înțeles chiar și pentru cei mai simpli dintre oameni. Cine poate fi atât de „fără de minte și fără de simțire încât, în ciuda faptului că vede corpuri atât de voluminoase, o atât de mare frumusețe, o atât de armonioasă alcătuire, această împărțire, luptă și potrivnicie continuă a elementelor constitutive, să nu se gândească și să nu spună în sine că, *daca nu ar exista o pronie* (s.n.) care să mențină volumul corpurilor și să nu îngăduie universului să se surpe, cum ar putea să rămână și să dureze atâta timp? Există atâta bună rânduială a orelor, atâta înțelegere între zi și noapte, atâtea specii de viețuitoare, de plante și de semințe înaintează pe drumul lor și nimic până astăzi nu a căzut și nici nu a fost distrus pentru totdeauna⁷⁰.

Din admirarea dar și citirea deopotrivă a măreției și frumuseții creației nu se desprinde doar convingerea în existența unei pronii care are grijă de toate, ci și în faptul că puterea ei este nemărginită. După ce le-a vorbit ascultătorilor săi despre minunea creării omului, Sfântul Ioan a simțit nevoia să adauge „mari și ciudate ți se par cele spuse! Dar dacă te gândești cine e Creatorul, n-ai să te mai îndoiești de ce s-a făcut, ci ai să te minunezi și ai să te închini *puterii Creatorului* (s.n.)⁷¹.

Iar pentru a fi cât mai convingători în dezvăluirea atotputerniciei lui Dumnezeu, alcătuitoarii scrierilor biblice nu s-au mulțumit doar să redea măreție creației, ci au vorbit și despre modul în care ea a fost alcătuită. După cum sublinia marele predicator, întrucât „profeților nu

69. Idem, *Despre mărginita putere a diavolului, Omilia II*, p. 32-33.

70. Idem, *Omilia a IX-a către antiohieni*, p. 26-27.

71. Idem, *Omilia la Facere (I)*, p. 143.

le era îndestulătoare măreția și frumusețea celor văzute ca să înfățișeze *puterea Făcătorului* (s.n.), ci în mare măsură rămâneau departe de măreția și tăria Celui ce le-a făcut pe acestea, au găsit un alt chip prin care, după puterea lor, au putut să ne arate ceva mai mult din puterea lui Dumnezeu. Care-i acesta? N-au pus înainte numai măreția fapturilor, ci au vorbit și de chipul facerii lor, pentru ca și din una și din alta, și din măreția fapturilor și din ușurința facerii lor, să ne putem face, după puterea noastră, o idee clară despre puterea lui Dumnezeu⁷², astfel încât să nu mai avem cuvânt de dezvinovățire.

Mai trebuie luat seama și la faptul că Dumnezeu a făcut toate acestea „datorită mării Lui dărnicii: unele fapte au fost aduse pe lume pentru *trebuința noastră* (s.n.), altele ca să *predice puterea Creatorului* (s.n.). Când auzi, deci, că «a văzut Dumnezeu că sunt frumoase», nu îndrăzni să te împotrivești dumnezeieștii Scripturi, nici nu iscodi, nici nu spune: Pentru ce s-a făcut cutare și cutare lucru?⁷³ Iar în altă cuvântare Sfântul Ioan fericeste pe orbul din naștere, dar care vedea clar ceea ce era evident pentru toată lumea, mai puțin pentru cei ce nu voiau să vadă: „O, fericiți ochii aceia care au ajuns priveliște tuturor celor ce erau de față, care au atras spre ei privirile tuturor, care prin frumusețea lor au slobozit glas și au învățat pe toți cei de față *puterea lui Hristos!* (s.n.) Și minunat era faptul! Orbul i-a învățat să vadă pe cei ce văd!⁷⁴, adică le-a arătat că vederea cea adevărată este cea care străbate dincolo de aparențele materiale, tinzând către adevărata frumusețe, cea spirituală.

Toată această minunată creație a fost pusă în fața ochilor noștri și cu scopul de a ne feri de căderea în idolatrie, îndrumându-ne închinarea către adevăratul Dumnezeu. Căci Acesta, creând peste tot fapte simple a amestecat în ele „semnul cel luminat al meșteșugului Său cu slăbiciunea, ca privind meșteșugul și frumusețea să te minunezi de Ziditorul, iar *privind slăbiciunea firii, să nu te închini celor create* (s.n.). Soarele este luminos când strălucește și luminează toată lumea, dar când vine noaptea lipsește, căci zice: «*Ce este mai luminos decât soa-*

72. Idem, *Cuvântări împotriva anomeilor*, Cuvântul II, p. 31.

73. Idem, *Omilii la Facere (I)*, p. 92.

74. Idem, *Cuvântări împotriva anomeilor*, Cuv. X, p. 160.

rele? Dar și acesta lipsește» (Înț. lui Sirah 17, 26). Și nu a lipsit numai noaptea, ci și ziua de multe ori, ca să te minunezi de Ziditorul pentru aceasta și să nu te închini celui zidit pentru slăbiciunea sa. Vezi cerul acesta cât este de mare? Cât de frumos și cât de strălucitor este? Mult mai plăcut la vedere decât trupurile noastre, dar este neînsuflețit. Privește în el și meșteșugul, dar și slăbiciunea. Și le-a unit pe amândouă numai pentru întărirea ta. Ca să nu defaimi pe Ziditorul ca pe un slab, a făcut făpturi frumoase, iar *ca să nu te închini lor ca unor dumnezei, le-a făcut și cu lipsă* (s.n.)⁷⁵.

Astfel, Dumnezeu a avut grijă ca în toate să ne îndrume pașii către aflarea binelui și să ne ferească de rău, de aceea cine ar putea învinui oare zidirea, dacă vedem că „această frumoasă și minunată creație ajunge pentru mulți pricină de necredință? Deloc! Dimpotrivă, îi învinuim pe aceia care nu întrebuințează cum trebuie leacul împotriva necredinței! Cum poate fi pricină de necredință creația, care ne duce la cunoașterea lui Dumnezeu? «Au rătăcit în cugetele lor filosofii lor, spune Apostolul, și au cinstit și au slujit făpturii în locul Făcătorului». Aici nu-i deloc vorba de diavol, nici de drac; ci ne-a fost pusă înaintea *creația, singurul învățător al cunoașterii lui Dumnezeu*”⁷⁶. Iar faptul că unii au întrebuințat greșit darul primit nu trebuie să-i tulbure pe creștini, știind ei prea bine care este calea Adevărului.

Și ceea ce este și mai minunat, dacă se poate spune așa, este faptul că frumusețea și măreția întregii creații ne vorbesc într-o limbă ce este accesibilă tuturor, adresându-se întregii lumi: „*Nu sunt graiuri, nici cuvinte ale căror glasuri să nu se audă*» (Ps. 18, 3). Ceea ce spune prorocul înseamnă că nu există popor, nici seminție care să nu poată înțelege această limbă. Este de așa fel această rostire încât să poată fi auzită de toți oamenii. Și nu numai a cerului, ci și a zilei și a nopții. Cum adică, a zilei și a nopții? Dacă cerul, și prin frumusețe, și prin mărire, și prin toate celelalte, face pe privitor să se minuneze și-l trimite la minunea creatorului, ziua și noaptea ce au a ne arăta? Nu au a ne arăta nimic asemănător cu cerul, au însă altele care nu sunt mai prejos decât acelea: ritmul, ordinea cu deplină exactitate. Când înțelegi cum

75. Idem, *Din ospățul Stăpânului*, p. 94.

76. Idem, *Despre mărginita putere a diavolului, Omilia II*, p. 32-33.

au împărțit anul întreg și cum separă cu precizie ca și când ar măsura lungimea timpului, te vei minuna de Cel care a pus atâta ordine⁷⁷. Astfel că niciun aspect al creației nu poate trece neobservat fără a stârni admirația, atât din partea creștinilor, cât și a păgânilor.

Așa că celor care se puteau întreba „cum puteau să-L cunoască pe Dumnezeu? și cine L-a arătat pe El lor?” sau s-ar putea întreba „în care fel? Ce proroc a trimis, ce evanghelist, ce învățător, din moment ce Scripturile nu erau încă?”, Sfântul Ioan le dă degrabă răspuns, din Sfintele Scripturi luat: „Cele nevăzute ale Lui” – spune – „se văd de la facerea lumii, înțelegându-se din fapte, adică veșnica Lui putere și dumnezeire, așa ca ei să fie fără cuvânt de apărare (Rom. 1, 20)”⁷⁸.

Sau, altă dată, Sfântul Ioan îndeamnă creștinii astfel: „Când privești frumusețea, măreția și folosul cerului, urcă-te de la cer la Creator, după cum spunea și un înțelept, căci «din măreția și frumusețea fapturilor se cunoaște în chip asemănător Făcătorul» (Înțel. Sol. 13, 5). Căci și David, la vederea «frumuseții celor văzute» a strigat «cât s-au mărit lucrurile tale, Doamne! Toate într-o înțelepciune le-ai făcut!» (Ps. 103, 25)”⁷⁹, prin aceasta ei laudând frumusețea și măreția Celui care le-a zidit.

Incomparabila frumusețe spirituală

Dar niciuna dintre minunățiile văzute nu se poate compara cu acea frumusețe care nu se vestejește, nu se întunecă și nu pierе în veci, frumusețea sufletească, fapt pentru care Sfântul Ioan subliniază în chip deosebit importanța ei, punând în opoziție „urâtenia păcatului și marea frumusețe a virtuții celei după Dumnezeu”⁸⁰, „frumusețea fecioriei”⁸¹ sau „podoaba milosteniei”⁸².

77. Idem, *Omilia a IX-a către antiohieni*, p. 17.

78. *Ibidem*, p. 14-15.

79. Idem, *Omilia la Facere (I)*, p. 62.

80. *Ibidem*, p. 52.

81. Idem, *Omilia la Matei*, traducere, introducere, indici și note de pr. prof. Dumitru Fecioru, în col. „P.S.B.”, nr. 23, E.I.B.M.B.O.R., București, 1994, p. 263.

82. Celor care doreau să devină asemenea femeilor mironosițe, Sfântul Ioan le cere stăruitor să schimbe podoaba văzută cu cea a fecioriei: „Spui că-ți sunt dragi laudele și slava? Dezbracă această podoabă plină de batjocură și toți te vor admira și te vei bucura și de slavă și de plăcere curată...”, *Ibidem*, p. 995.

Într-una din omilii, marele predicator atinge un subiect delicat al acelor timpuri și care pricinuisese ceva controversate. Este vorba despre înfățișarea fizică a lui Iisus Hristos, dacă El a fost frumos sau urât, o întrebare care avea să-i frământeze pe teologi și artiști, deopotrivă, mărturiile istorice fiind totuși destul de sărace în acest sens. Cu privire la chipul istoric al Mântuitorului, *Biblia* nu oferă amănunte semnificative, fapt care a condus la o sumedenie de speculații, ce oscilau între două extreme: cea a unei înfățișări deosebit de frumoase sau, dimpotrivă, a uneia urâte.

Prima viziune se baza pe spusele prorocului David, din Psalmul 44, 3 – „*împodobit cu frumusețea mai mult decât fiii oamenilor*” –, iar a doua pe textul de la Isaia 53, 2 – „*nu avea nici chip, nici frumusețe...*”. Tălmăcirile Sfinților Părinți consideră că cel despre care vorbește profetul David este Hristos, împăratul pe care dreptii îl vor vedea „*în toată frumusețea lui*” (Isaia 33, 17), Domnul care „*a împărțit, întru podoabă S-a îmbrăcat*” (Ps. 92, 1). Inspirându-se din acest psalm, unii Sfinți Părinți sau scriitori bisericești, precum Sfântul Grigorie de Nyssa, Sfântul Ioan Gură de Aur, Fericitul Ieronim sau Teodoret al Cirului, afirmă că înfățișarea lui Hristos era *frumoasă*. Alții – Sfântul Justin Martirul și Filosoful, Clement Alexandrinul, Origen –, referindu-se la *omul durerii* al profetului Isaia, afirmă că El a avut o înfățișare *urâtă*.

Sfântul Ioan Gură de Aur îndeamnă pe ascultătorii săi ca să ia aminte la frumusețea celor create, dar să nu rămână la acestea, ci să se urce către Creatorul lor, pentru ca, măcar în parte, să-L poată cunoaște: „Te uimește iarăși lumina soarelui, te minunezi când vezi cât ți-i de folos și-i admiri frumusețea lui când vezi că razele lui îți luminează fața? Dar nu te opri aici ci gândește-te că, dacă făptura aceasta este atât de frumoasă și de minunată, încât depășește orice minte omenească, apoi *cât de frumos și de minunat* (s.n.) trebuie să fie Cel ce a adus-o la ființă numai prin poruncă și cuvânt”⁸³, aici aflându-se, de fapt, adevărata frumusețe, Izvorul întregii frumuseți.

Iar în altă parte el atrage atenția asupra faptului că mulțimile din jurul Mântuitorului stăteau uimite, admirându-L pe Acesta și dorind ca să-L vadă cu tot dinadinsul, dar nu numai pentru faptul că El făcea

83. Idem, *Omilii la Facere (I)*, p. 85-86.

minuni atât de mari sau pentru că rostea unele ca acelea, căci El nu era „minunat numai când făcea minuni, ci chiar când se arăta era plin de farmec. Lucrul acesta a vrut să-l spună profetul prin cuvintele «*împodobit cu frumusețe, mai mult decât fiii oamenilor*» (Ps. 44,3); iar când Isaia spune că «*n-avea chip, nici frumusețe*» (Isaia, 53,2), Isaia spune cuvintele acestea sau pentru că pune în comparație frumusețea Lui omenească cu frumusețea și slava nespusă și negrăită a Dumnezeirii sale sau pentru că istorisește cele ce se vor petrece în timpul patimilor, necinstea suferită în vremea răstignirii și smerenia arătată în toate împrejurările de-a lungul întregii Sale vieți⁸⁴. Or, toate referirile la această frumusețe au fost făcute de marele predicator cu scopul de a le demonstra ascultătorilor săi existența și importanța frumuseții spirituale.

Într-o cateheză către cei ce urmau să se îmbrace în haina Botezului, Sfântul Ioan Gură de Aur atrage atenția în mod deosebit asupra lepădării viețuirii de dinainte și urmării îndemnului rostit de psalmist „*ascultă, fiică, și vezi și pleacă urechea ta și uită poporul tău și casa părintelui tău*” (Ps. 44, 12), adică îndepărtarea de idolatrie și de slujirea demonilor, de viețuirea de mai înainte, care are ca rezultat „această hidoșenie. Căci numai dacă faci acest lucru și te desparți de poporul tău și de casa părintelui tău, adică de vechiul aluat și de răutatea în care ți-ai cheltuit și ți-ai distrus toată prospețimea sufletului dimpreună cu cea a trupului, [numai atunci] va pofti împăratul frumusețea ta. Vezi, iubitele, că despre suflet este vorba? Căci dacă un trup este urât prin fire nu poate să devină cândva frumos, fiindcă Stăpânul a rânduit ca toate cele ale firii să nu se poată mișca, nici schimba, însă pentru suflet acest fapt este foarte ușor. De ce? Fiindcă totul ține de liberul arbitru și nu de fire. De aceea și este posibil, ca [un suflet] foarte urât și inform să se schimbe dintr-o dată, dacă dorește, și să se urce la culmea frumuseții și să devină iar strălucit (s.n.), după cum iarăși, dacă este delăsător, să fie cuprins de cea mai cruntă hidoșenie⁸⁵.

84. Idem, *Omilii la Matei*, p. 345-346.

85. Idem, *Prima cateheză către cei ce urmează a fi luminați, Omilia 1, 10, Cateheze baptismale*, traducere din limba greaca veche pr. Marcel Hanches, Editura Oastea Domnului – Sibiu, 2003, <http://www.ioanguradeaur.ro/-cateheze-baptismale/>.

Dar nu doar despre frumusețea sufletului le vorbește sfântul celor care îi cereau sfaturi, ci și despre frumusețea celor viitoare cu care vor fi răsplățiți dreptii. Pentru a alina suferința diaconiței Olimpiada, el îi scrie îndemnând-o să cugete la frumusețea cununilor: „Gândește-te la răsplățile faptelor tale, la premiile cele strălucite, la *cununile cele frumoase* (s.n.), la dansul cel împreună cu fecioarele, la chemările cele sfinte, la cămara de nuntă cea cerească, la moștenirea împreună cu îngerii, la îndrăznirea și vorbirea cu Mirele, la candelile acelea minunate, la bunătățile care covârșesc și mintea și cuvântul... Dar ca să nu auzi totul cu lesniciune de la mine, îți las partea aceasta, ca să aduni cu grijă singură și să pui față în față faptele cele minunate ale lui Dumnezeu din vremea de acum cu faptele cele pricinuitoare de tristețe; și îndeletnicindu-te cu această *frumoasă muncă* (s.n.) să alungi din suflet întristarea”⁸⁶. Iar mai departe el se referă la importanța milosteniei, care va fi răsplătită cu atât de frumoase cununi, strălucire, mare cinste și slava⁸⁷ precum și la lupta care, cu cât e mai mare, cu atât și „cununile sunt mai frumoase și răsplata mai strălucită”⁸⁸.

În timpul vieții Mântuitorului, fariseii fuseseră certați de Acesta pentru că nu erau decât „*morminte văruite*” (Matei 23, 27), adică împodobiți de formă cu fapte bune. În vremurile când predica Sfântul Ioan nu puțini erau cei care se împodobeau numai pe din afară, dar pe dinăuntru erau „plini de toată nelegiuirea”⁸⁹, fapt pentru care el exclamă: „Câte bocete și plânsete nu trebuie scoase când mădularele lui Hristos ajung morminte pline de necurăție”. El îndeamnă pe creștini să ia aminte la cuvintele Sfântului Apostol Pavel – „*nu știți, oare, că voi sunteți templu al lui Dumnezeu și că Duhul lui Dumnezeu locuiește în voi?*” (I Cor. 3, 16) – și să nu disprețuiască darul ce li s-a făcut: „Gândește-te, omule, că te-ai născut a doua oară, gândește-te la darurile de care ai fost învrednicit; gândește-te la haina ce-ai primit, că ai fost făcut *templu frumos împodobit* (s.n.). N-ai fost împodobit cu aur, nici cu măr-

86. Idem, *Scrisori către Olimpiada*, în vol. Sfântul Ioan Gură de Aur, „Cuvioasa Olimpiada Diaconița: o viață – o prietenie – o corespondență”, ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 1997, p. 118.

87. *Ibidem*, p. 119

88. *Ibidem*, p. 130.

89. Idem, *Omilia la Matei*, p. 832.

găritare, ci cu Duhul Sfânt, mai de preț decât aurul și mărgăritarele⁹⁰. Dacă ceea ce se întâmpla cu fariseii era grav, cu atât mai grav este pentru creștini, cei învredniciți a fi temple ale Duhului Sfânt, dar care riscă să ajungă, prin lipsa de grijă, morminte pline de duhoarea păcatului.

Dacă adevărata podoabă a creștinului o reprezintă „faptele creștinești”⁹¹, trebuie subliniat faptul că nu există deosebire între femei și bărbați. În acest sens, Sfântul Ioan ia ca model pe mama profetului Samuel, Ana, despre care nu se satură vorbind: „și să nu vă mirați că încă n-am terminat vorbind despre ea, pentru că nu pot scoate pe femeia aceea din mintea mea, ci mă minunez de frumusețea sufletului ei și de podoaba minții ei. Căci iubesc ochii care lăcrimează în rugăciuni, mintea care totdeauna cugetă la cele cerești, gura și buzele care se împodobesc nu cu rujuri, ci cu mulțumirea cea către Dumnezeu, precum erau ale aceleia. Și mă minunez că a filozofat, dar mai mult mă minunez că femeie fiind a iubit înțelepciunea; femeia pe care mulți de multe ori au vorbit-o de rău”⁹².

Iar pentru a-i trezi pe cei fascinați doar de strălucirea frumuseților lumii fizice, sfântul îi îndeamnă ca să le compare cu cea a trupurilor omenești după moarte, pentru a vedea cât de efemere sunt: „Pentru ce te mândrești, omule? Pentru ce te fălești? Ce nădăjduiești de la slava lumii și de la bogăție? Să ne ducem la morminte, vă rog, și să vedem tainele de acolo. Să vedem pe om descompus, oasele roase, trupurile putrezite. Dacă ești înțelept, privește! Dacă ești priceput, spune-mi: Cine e împăratul, cine e ostașul? Cine e stăpânul, cine robul? Cine e înțeleptul, cine e neînțeleptul? Unde-i frumusețea tinereții? Unde-i fața cea frumoasă? Unde-s ochii cei strălucitori? Unde-i nasul cel bine întocmit? Unde-s buzele cele arzătoare? Unde-i frumusețea obrazilor? Unde-i fruntea cea luminoasă? Nu-s toate praf? Nu-s toate cenușă? Nu-s toate pulbere? Nu-s toate putreziciune?”⁹³ Practic, tot ceea ce părea a fi plin de strălucire și de frumusețe se dovedește a fi trecător, praf și pulbere.

Grija excesivă pentru îngrijirea și împodobirea trupului nu a fost blamată doar în timpurile cele de sub Legea Harului, ci și în vechime,

90. *Ibidem*, p. 832.

91. *Idem*, *Scrisori către Olimpiada*, p. 118.

92. *Idem*, *Din ospățul Stăpânului*, p. 150-151.

93. *Ibidem*, p. 189.

când Dumnezeu conducea neamul omenesc prin „umbre și închipuiri, când îngăduia ca oamenii să-și ducă mai trupește viața, când nu se vorbea încă deloc de cele cerești și nici nu se pomenea de cele viitoare, când nu erau tainele credinței care stăpânește acum, li se dădeau evreilor legi mai simple și mai trupești: ei bine, chiar și atunci Dumnezeu interzicea cu multă strășnicie dragostea oamenilor de a se îmbrăca cu haine frumoase...”⁹⁴. În acest sens Sfântul Ioan aduce ca mărturie o profecie a Lui Isaia referitoare la pedeapsa ce le așteaptă pe fiicele Sionului pentru semeția și mândria lor: „*Și mai zice Domnul: «Pentru că fiicele Sionului sunt atât de mândre și umblă cu capul pe sus și cu priviri obraznice, cu pași domoli, cu zăngănit de inele la picioarele lor, Domnul va pleșuvi creștetul capului fiicelor Sionului, Domnul va descoperi goliciunea lor». În ziua aceea va lua Domnul toate podoabele: inele, sori, lunițe, cercei, brățări, văluri, cununi, lăncișoare, cingătoare, miresme, talismane, Inele, verigi de nas, Veșminte de sărbătoare, mantii, șaluri, pungii, oglinzi, pânzeturi subțiri, turbane și tunici. Atunci va fi în loc de miresme, putreziciune, și în loc de cingători, frânghie, în loc de cârlionți făcuți cu fierul, pleșuvie, în loc de veșmânt prețios, zdrențe, și în loc de frumusețe: pecete de robie»* (Isaia 3, 16-24).

În acest fragment biblic, Profetul Isaia, martor al vremurilor Vechiului Testament, ne-a lăsat o mărturie clară asupra „arsenalului” de podoabe folosit de cele care ar fi trebuit să ia seama la împodobirea sufletului și nu la cea a trupului. Dar, în timpurile Noului Testament, Sfântul Ioan Gură de Aur s-a văzut, deasemenea, nevoit să lupte cu cele care aveau aceleași înclinații către strălucirile cele din afară. Pentru a combate această slăbiciune, el consideră că venirea și șederea în biserică sunt socotite a fi temeiul tuturor bunătăților, întrucât atunci când pleacă de aici, „bărbatul pare soției sale mai cinstit, iar femeia, bărbatului, mai dorită. Pe femeie o face plăcută și dorită nu frumusețea trupului, ci virtutea sufletului, nu sulimanurile și fardurile, nici aurul și hainele cele scumpe, ci cuminenția, bunătatea și frica tainică de Dumnezeu⁹⁵. Aici era (și este încă) marea problemă a raportului dintre frumusețea cea văzută, a trupului, și cea nevă-

94. Idem, *Scrisori către Olimpiada*, p. 121

95. Idem, *Cuvântări împotriva anomeilor*, Cuv. XII, p. 193-194.

zută, a sufletului, căci cei mai mulți sunt cei înclinați spre a o vedea doar pe prima.

O altă problemă o constituiau femeile provenind din mediul social înalt, cu posibilități materiale deosebite și care veneau la biserică ca la un loc de paradă, unde își puteau etala noile și strălucitoarele toalete. Aceștia li se adresează sfântul, amintindu-le că în zadar vin astfel împodobite la biserică, sperând să-L cunoască pe Hristos: „Cum vei putea să-L vezi pe El când nu ai frumusețea cea poftită de El, când nu porți podoaba plăcută Lui, ci una urâtă de El? Când te apropii de El nu trebuie să fii împodobită cu astfel de haine, ci îmbrăcată cu virtute... Nu s-a zidit biserica ca să arăți în ea bogăția acesta, ci bogăția cea duhovnicească. Tu însă, ca și cum te-ai duce la paradă, nu la biserică, așa te împodobești din cap până în picioare; imiți pe cele de pe scenă și porți în tine gunoiul acesta vrednic de batjocură”⁹⁶.

Ispita împodobirii nu a putut fi ocolită nici de o parte a celor care „au fost biruitoare în luptele fecioriei” dar care n-au putut birui „patima împodobirii cu haine frumoase, ci au fost înfrânte, doborâte la pământ mai mult decât femeile din lume”⁹⁷. Ea este atât de subtilă încât le-a înșelat pe multe dintre femeile creștine care, deși nu-și pun podoabe de aur, nu se îmbracă cu haine de mătase, brodate cu aur și nu au coliere bătute în pietre scumpe, totuși, ceea ce „este mai cumplit decât toate, ceea ce arăta cu covârșire boala lor și tirania patimii lor, este că se străduiesc și se silesc cu hainele lor simple să întrecă în eleganță pe femeile îmbrăcate în haine de mătase și împodobite cu bijuterii de aur și să arate mai plăcute la înfățișare decât acelea. După părerea lor săvârșesc un lucru indiferent, dar, după cum îl arată natura, pierzător de suflet, vătămător și cu prăpastie adâncă”⁹⁸.

Iar plăcerea de a fi înconjurați de lucruri strălucitoare și frumos împodobite i-a făcut pe unii dintre acei puțini creștini preocupați de cărți și după întoarcerea de la biserică, ca să alerge doar după agonisirea lor nu și după înfrumusețarea sufletului prin citirea lor: „Cine dintre voi mergând acasă, a luat în mână o carte creștinească și a citit

96. Idem, *Omilii la Matei*, p. 997.

97. Idem, *Scrisori către Olimpiada*, p. 126.

98. *Ibidem*.

cele ce se află în ea, sau a cercetat Scriptura? Nimeni nu poate zice că a făcut așa. Ci oscioare de jos și table vom găsi la mulți, iar cărți nicăieri, sau la foarte puțini. Dar și aceștia sunt ca și cei ce nu le au, căci le leagă și le pun prin lăzi. și toata osârdia lor este pentru *membrane subțiri și litere frumoase* (s.n.), iar nu pentru citire, și de aceea nu le dobândesc pentru folos, ci pentru fală. Atât de mare este mulțimea slavei deșarte, încât pe niciunul nu-l aud lăudându-se că știe cele ce sunt în ea, ci că are carte scrisă cu litere de aur. Și care este folosul, spune-mi? Căci nu pentru aceasta s-au dat cele scrise, ca să le avem în cărți, ci ca să le scriem și pe inimi. Iar această fală cu averile de cărți este a mândriei iudaicești, adică a avea poruncile așezate numai în litere. Iar nouă nu așa, ci din început ni s-a dat Legea scrisa pe lespezile inimii celei de carne⁹⁹. Astfel, sfântul atenționează asupra pericolului dat de dragostea după cele ce strălucesc printr-o frumusețea materială dar nesuținută și de una spirituală, fapt care o transformă într-o cale de pierzare.

Practic, nu există omilie în care Sfântul să nu amintească, măcar în treacăt, de importanța frumuseții sufletești, dacă nu să îndemne stăruitor către dobândirea ei: „Să ne sârguim dar, și bărbați, și femei, ca să se sălășluiască în noi această frumusețe. Frumusețea trupului, și boala o veștejește, și trecerea timpului o strică, și bătrânețea o stinge, și moartea, când vine, o pierde de tot; dar frumusețea sufletului nu o poate poci nici vremea, nici boala, nici bătrânețea, nici moartea, nici altceva din unele ca acestea, ci continuă să fie veșnic în floare. Frumusețea trupului adeseori cheamă la desfrânare pe cei ce o privesc, pe când frumusețea sufletului atrage chiar pe Dumnezeu spre dragostea cea potrivită Lui, precum și Prorocul spune, grăind către Biserică: «Ascultă, fiică, și vezi și pleacă urechea ta și uită poporul tău și casa părintelui tău, că a poftit împăratul frumusețea ta»¹⁰⁰.

Sfântul numit și *Hrisoroas*, adică *râu cu valuri de aur*, mai târziu *Hrisostomos*, Ioan Gură de Aur, a dovedit că merită pe deplin acest nume, zugrăvind în delicate sau aprige nuanțe ale meșteșugitelor cuvinte frumusețile creației dezvăluite de Cuvântul și cuvintele Scripturii, stăruind „cu timp și fără de timp”, muștrând, certând, îndemnând,

99. Idem, *Din ospățul Stăpânului*, p. 70.

100. Idem, *Cuvântări împotriva anomeilor*, Cuv. XII, p. 194.

„cu toată îndelunga-răbdare și învățătură” (II. Tim. 4, 2) pentru turma ce i-a fost încredințată spre a o călăuzi către armoniile cerești, ca un adevărat apostol al frumuseții creației.

Iar de-a lungul timpului, nu puțini au fost aceia care să caute a găsi cele mai potrivite vorbe spre lauda celui care toată viața sa L-a preamărit pe singurul vrednic de laudă, pe „Creatorul înțelept”, „Preaminunatul Meșter”, dintre care potrivit mi s-a părut a fi un fragment din *Cuvântul înainte* al vrednicului de pomenire Patriarh Teoctist, ce prefațează primul volum al *Omiliilor la Facere* traduse în limba română: „În galeria marilor dascăli ai Bisericii creștine, Sfântul Ioan Gură de Aur ocupă un loc de cinste, prin viața sa pilduitoare, precum și prin opera sa teologică, rămânând un simbol al epocii patristice și un nume vrednic de aleasă cinstire pentru întreaga creștinătate... Este exponentul prin excelență al predicatorului creștin autentic, arta sa oratorică, iscusința exegetică și întreaga sa operă de *înfrumusețare a vieții morale* (s.n.) a credincioșilor rămânând neîntrecute până în zilele noastre.”

În acest sens, ce oare ar putea fi mai potrivit ca să încheie aceste rânduri dedicate marelui predicator creștin, iubitor și propovăduitor al frumuseților văzute și nevăzute decât acest îndemn al său către dobândirea frumuseții celei adevărate: „Așadar, iubiților, ca să ajungem prieteni cu Dumnezeu, să căutăm să deprindem în fiecare zi această frumusețe, ștergându-ne toată murdăria cu citirea Scripturilor, cu rugăciunile, cu milosteniile, cu buna înțelegere a unuia cu altul, pentru ca împăratul, îndrăgostindu-Se de frumusețea sufletului nostru, să ne învrednicească de împărăția cerurilor, pe care face Dumnezeu ca noi toți să o dobândim cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună și Sfântului Duh, slavă se cuvine, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin”¹⁰¹.

101. *Ibidem*.